

ку. Урядовий кур'єр 2.12.2011 р., №225, С.7. **5.** "Голос України" від 10.04.2003 р.; Statistical Abstract of the United States. W., 2004 – 2005, р. 843. **6.** Ю. Макогон, І. Майорова, Т. Медведкін ГМК України на зовнішніх ринках: стан і перспективи. Економіка України №4, 2005, С. 72-80. **7.** М. Якубовський, В. Новицький, Ю. Кіндзерський Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року. Економіка України №11, 2007, С. 4-20. **8.** Цитата дня. Урядовий кур'єр 5.12.2012 р., №2, С.1. **9.** М. Павлишенко Еквівалентний обмін – основа ринкової економіки. Економіка України №10, 2007, С.92. **10.** М. Петрина Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України. Економіка України №8, 2006, С.39. **11.** М.Якубовський Промислова політика: проблеми та перспективи модернізації. Економіка України №8, 2010, С.23. **12.** М. Чечетов Інноваційна складова ринкової трансформації. Економіка України №11, 2004, с. 4 -14. **13.** В.Семиноженко Україна в 2020 році: дві версії одного майбутнього. Урядовий кур'єр 14.08.2010 р., № 150, С. 18. **14.** Towards a European Research Area. Science, Technology and Innovation. Key Figures 2007. **15.** Діяльність підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності у 2003 році. Статистичний збірник. Держкомстат України. К., 2004. 326с., С. 53 – 55. **16.** Ю.Кіндзерський, Г.Паламарчук Проблеми національної конкурентоспроможності та пріоритети конкурентної політики в Україні. Економіка України №8, 2006, с. 19-29. **17.** The Global Competitiveness Report 2009 – 2010, published by World Economic Forum, р. 13. **18.** І.Шовкун Галузевий сектор науки в контексті інноваційних процесів в економіці України. Економіка України №10, 2006, С. 52. **19.** Фролова Н.Л. Антитрестовская политика и нововведения (Опыт США). «США – Канада. Экономика – Политика – Культура» №8, 2001, С. 32. **20.** Удовик С.Л. Глобализация: семиотические подходы. М., «Рефл-бук», К., «Ваклер», 2002, С. 212.

Надійшло до редколегії 26.12.2011

## УДК 658.15

**О.І. КУШНІР**, магістр, НТУ «ХПІ», Харків

**М.В. ЛІТВИНЕНКО**, доц. каф. ЕіМ, к.т.н., НТУ «ХПІ», Харків

### НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Розглянуто теоретичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства. Проведено фінансовий аналіз ПАТ «Харківська бісквітна Фабрика» та надано пропозиції щодо покращення його фінансового становища, враховуючи вимоги кондитерського ринка.

Рассмотрены теоретические аспекты оценки финансового состояния предприятия. Проведено фінансовий аналіз ПАТ "Харьковская бисквитная Фабрика" и предоставлено предложения относительно покращення его финансового положения, учитывая требования кондитерского рынка.

Theoretical aspects of assessing the financial condition, financial analysis conducted by Public Company "Kharkiv biscuit factory." Provide suggestions to improve the financial situation of enterprise.

**Ключові слова:** фінансовий стан, фінансовий аналіз, баланс, ринкові відносини, фіксована величина запасу

## **Вступ**

В сучасних економічних умовах діяльність кожного підприємства, організації є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, які зацікавлені в результатах його функціонування. Основним інструментом для оцінки фінансового положення підприємства є фінансовий аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини об'єкта, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім по його результатам прийняти обґрунтовані рішення. Фінансовий аналіз являє собою процес, побудований на вивченні даних про фінансовий стан підприємства і результатах його діяльності в минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів діяльності [1].

## **Постановка задачі**

Актуальність теми обумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасного стану економіки, недосконалістю теоретичного, методичного та законодавчого забезпечення ефективного функціонування підприємств, а також необхідністю проведення системних досліджень з питань формування та управління фінансами підприємств. Мета роботи полягає в розкритті теоретичних аспектів оцінки фінансового стану та розгляду фінансового аналізу на прикладі підприємства ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» та дослідження основних шляхів покращення його фінансового стану підприємств.

## **Методологія**

Теоретичну і методологічну основу дослідження складають наукові праці і методичні розробки провідних вітчизняних та зарубіжних вчених. В процесі дослідження підприємства використані методи горизонтального і вертикального аналізу.

## **Результати дослідження**

Фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами. Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [2]. Фінансовий стан треба систематично й всебічно оцінювати з використанням різних методів аналізу. Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства, і як наслідок, перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку; зниження рентабельності підприємств.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств.

У результаті фінансового аналізу ми одержуємо певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. При аналізі загального фінансового стану підприємства визначають показники загального капіталу – підсумок балансу, який, з одного боку, показує загальну суму коштів, що її має у своєму розпорядженні підприємство – актив, а з іншого – суму джерел утворення цих коштів – пасив. Для загальної оцінки фінансового стану підприємства складають спрощений баланс, в якому об'єднують в окремі групи однорідні статті. І для того, щоб аналіз загального фінансового стану був повним, необхідно дати оцінку змінам окремих статей. Така оцінка надається за допомогою горизонтального (часового) і вертикального (структурного) аналізів [3]. При горизонтальному аналізі виявляються абсолютний та відносні зміни величин статей балансу за певний період і надається оцінка цим змінам. Для того, щоб проаналізувати структуру капіталу підприємства, дати більш конкретну оцінку статей балансу, розглянемо баланс підприємства, що досліджується за вертикальними показникам (табл. 1).

Згідно з таблиці 1 спостерігаємо динаміку статей балансу в часі і за структурою, а саме:

Зростання необоротних активів може розглядатися позитивно, тому що сприяє підвищенню виробничого потенціалу підприємства. За період 2008 – 2010 року необоротні активи збільшились на 1,63%.

Збільшення дебіторської заборгованості на 73,54% негативно впливає на стан підприємства.

Збільшення обсягів готової продукції на 9719 тис. грн. свідчить про недостатній розвиток на підприємстві маркетингової діяльності щодо вивчен-

ня ринку споживачів, конкурентів, цін та вимог до асортименту та якісних параметрів виробничої продукції.

Негативним явищем на підприємстві є також збільшення обсягів виробничих запасів на 111470 тис. грн.

Розглядаючи структуру пасивів підприємства, можна дійти висновку, що довгострокові та поточні зобов'язання підприємства також зросли на 11354 тис. грн. та 2117 тис. грн. відповідно

Власний капітал збільшився за розглянутий період в основному за рахунок нерозподіленого прибутку на 74715 тис грн. та за рахунок збільшення іншого додаткового капіталу на 411 тис грн.

Аналізуючи фінансовий стан підприємств головним завданням є виявлення шляхів удосконалення фінансового стану за рахунок мобілізації внутрішніх резервів підприємства – явних та прихованих. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності [4].

Проведений аналіз фінансової діяльності показав, що ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» відноситься до підприємств, фінансовий стан яких можна охарактеризувати як стійкий. ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» вже значно наростило обсяги власної діяльності та планує і подальше їх збільшення. Але основним недоліком фінансової звітності підприємства є те, що об'єм виробничих запасів і НЗВ більше ніж сума готової продукції і товарів. Це свідчить про наявність надлишкових і непотрібних виробничих запасів.

Враховуючи загальний стан підприємства ПАТ «Харківська Бісквітна Фабрика» розроблено пропозиції щодо покращення його фінансового стану:

1 Для зменшення виробничих запасів: впровадити економічно обґрунтовані норми запасу; наблизити постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів до споживачів; широко викорисовувати прямі тривалі зв'язки; розширити складську систему матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням; запровадити комплексну механізацію й автоматизацію вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

2 Для незавершеного виробництва: прискорити НТП (упровадження прогресивної технології і техніки); удосконалити план розвитку стандартизації, уніфікації, типізації; удосконалити форми організації промислового виробництва; застосувати більш дешеві конструкційні матеріали; удосконалити системи економічного стимулювання; економічного використання сировинних і

Таблиця 1 – Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу ПАТ «Харківська бісквітна фабрика» за 2008 – 2010 р.

Статті	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Зміни 2009 р. до 2008 р.		Зміни 2010 р. до 2009 р.		Зміни 2010 р. до 2008 р.	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	Темп зростання, %	Тис. грн.	Темп зростання, %	Тис. грн.	Темп зростання, %
Майно, всього	310245	100,00	351220	100,00	398741	100,00	4097	13,21	47521	13,53	88496	28,52
1 Необоротні активи	156704	50,51	149967	42,70	159263	39,94	-6737	-4,30	9296	6,20	2559	1,63
2 Оборотні активи	151850	48,95	199945	56,93	239332	60,02	48095	31,67	39387	19,70	87482	57,61
2.1 Виробничі запаси	59092	19,05	57854	16,47	62916	15,78	-1238	-2,10	5062	8,75	3824	6,47
2.2 Незавершене виробництво	49	0,02	44	0,01	179	0,04	-5	-10,20	135	306,82	130	265,31
2.3 Готова продукція	9663	3,11	10770	3,07	19382	4,86	1107	11,46	8612	79,96	9719	100,58
2.4 Товари	159	0,05	252	0,07	575	0,14	93	58,49	323	128,17	416	261,64
2.5 Дебіторська заборгованість	80288	25,88	126061	35,89	139328	34,94	45773	57,01	13267	10,52	59040	73,54
2.7 Грошові кошти і їх еквіваленти	2517	0,81	4946	1,41	16927	4,25	2429	96,50	11981	242,24	14410	572,51
2.8 Інші оборотні активи	82	0,03	18	0,01	25	0,01	-64	-78,05	7	38,89	-57	-69,51
3 Витрати майбутніх періодів	1691	0,55	1308	0,37	146	0,04	-383	-22,65	-1162	-88,84	-1545	-91,37
Джерела майна, всього	310245	100,00	351220	100,00	398741	100,00	40975	13,21	47521	13,53	88496	28,52
1 Власний капітал	239729	77,27	274272	78,09	314855	78,96	34543	14,41	40583	14,80	75126	31,34
1.1 Статутний капітал	10630	3,43	10630	3,03	10630	2,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1.2 Додатковий вкладений капітал	904	0,29	904	0,26	904	0,23	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1.3 Інший додатковий капітал	48352	15,59	48763	13,88	48763	12,23	411	0,85	0	0,00	411	0,85
1.4 Резервний капітал	2658	0,86	2658	0,76	2658	0,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1.5 Нерозподілений прибуток	177185	57,11	211317	60,17	251900	63,17	34132	19,26	40583	19,20	74715	42,17
2 Забезпечення наступних витрат і платежів	780	0,25	859	0,24	679	0,17	79	10,13	-180	-20,95	-101	-12,95
3 Довгострокові зобов'язання	4303	1,39	3154	0,90	15657	3,93	-1149	-26,70	12503	396,42	11354	263,86
4 Поточні зобов'язання	65433	21,09	72935	20,77	67550	16,94	7502	11,47	-5385	-7,38	2117	3,24

паливно-енергетичних ресурсів; збільшити питому вагу продукції, що користається підвищеним попитом.

Оскільки в даному випадку підприємству потрібно зменшити величину виробничих запасів та затрати, пов'язані зі зберіганням застосуємо систему з фіксованою величиною запасу.

Оптимальна величина запасу за критерієм мінімізації сукупних витрат на зберігання та повторення запасів розраховується за формулою Вільсона (1):

$$Q = \sqrt{\frac{2 \cdot A \cdot S}{I}} = \sqrt{\frac{2 \cdot A \cdot S}{\text{Ц} \cdot i}}, \quad (1)$$

де  $S$  – річна потреба у матеріалах, т

$A$  – транспортно-заготівельні витрати на одну партію поставки, грн

$\text{Ц}$  – ціна одиниці матеріалу без урахування транспортно-заготівельних витрат, грн/т.

$i$  – частка від ціни, що припадає на витрати по зберігання

$I$  – витрати на зберігання одиниці матеріалу, грн/т.

В данному випадку:

$$Q = \sqrt{\frac{2 \cdot 70000 \cdot 12606}{9920 \cdot 0,1}} = 1334 \text{ т.}$$

Далі знайдемо кількість замовлень та інтервал часу між замовленнями за формулами 2 та 3:

$$N = \frac{S}{Q}, \quad (2)$$

$$T = \frac{D}{N}, \quad (3)$$

де  $D$  – тривалість аналізованого періоду, 365 днів.

Отже:

$$N = \frac{70000}{1334} = 53 \text{ замовлення};$$

$$T = \frac{365}{53} = 7 \text{ днів.}$$

Також знайдемо сукупні мінімальні логістичні витрати, які розраховуються за формулою 4:

$$C_{min}^{\Sigma} = \sqrt{2 \cdot A \cdot S \cdot I}, \quad (4)$$

$$C_{min}^{\Sigma} = \sqrt{2 \cdot 12606 \cdot 70000 \cdot 992} = 1323148 \text{ грн.}$$

Таким чином, економічний ефект від впровадження системи управління запасами буде дорівнювати (5):

$$\Delta C = \frac{S \cdot I}{2} + A - C_{\min}^{\Sigma}, \quad (5)$$

$$\Delta C = \frac{70000 \cdot 992}{2} + 12606 - 1323148 = 33409458 \text{ грн.}$$

Від впровадження системи управління запасами з фіксованою величиною ПАТ «Харківська Бісквітна Фабрика» отримає 33409458 гривень економічного ефекту.

## Висновки

Фінансовий стан підприємства – це реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою.

Заходи, спрямовані на покращання фінансового стану підприємства, містять в собі: вивчення попиту на продукцію, що випускається, з метою розширення ринку; аналіз складових собівартості продукції і визначення шляхів її зниження; збуту переорієнтації на випуск іншої продукції; виявлення наднормативних запасів матеріальних цінностей для залучення їх в господарський оборот або реалізації; вивчення руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення; вивчення можливості одержання довгострокових кредитів; аналіз складових короткострокової дебіторської заборгованості і можливості її зменшення; аналіз складових першочергових платежів із прибутку з метою недопущення нераціональних виплат; контроль за фінансовим станом підприємства і дотриманням виробленої фінансової стратегії.

Успіх фінансової стратегії підприємства гарантується, коли фінансові стратегічні цілі відповідають реальним економічним та фінансовим можливостям підприємства, коли управління фінансами централізовано, а методи його є гнучкими та адекватними змінам фінансово-економічної ситуації.

**Список літератури:** 1. Бандурка О. М. та ін. Фінансова діяльність підприємств: Навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. – К.:Либідь, 2004. – 227 с. 2. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємства–К.:КНЕУ, 2004. –546с. 3. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: А.С.К., 2005, - 240 с. 4. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. –К., 2000. – 158 с.

Надійшло до редколегії 27.12.2011